

Forum
Dialogu.

Co kształtuje naszą tożsamość?

Scenariusz lekcji online

Informacje o lekcji

Autorka lekcji	Kamila Wisz
Przedmiot	WOS
Sugerowany poziom kształcenia	7 i 8 klasa szkoły podstawowej i szkoła ponadpodstawowa

Podstawa programowa

Uczeń/uczennica szkoły podstawowej:

- wzmacnia swoje poczucie tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej;
- uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską).

Uczeń/uczennica szkoły ponadpodstawowej:

- charakteryzuje role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych;
- przedstawia elementy dziedzictwa kulturowego etnicznej grupy mniejszościowej w Rzeczypospolitej Polskiej (mniejszości narodowe i etniczne, grupa posługująca się językiem regionalnym, imigranci).

Cele lekcji

Uczeń/uczennica:

- rozumie, co może kształtować tożsamość człowieka;
- ma świadomość różnorodności współczesnych tożsamości żydowskich;
- jest bardziej świadomy/a czynników, które wpływają na jego/jej tożsamość.

Przebieg zajęć

1. Wprowadzenie

Sugestia dla prowadzącego: lekcję dobrze jest przeprowadzić z grupą, która wcześniej miała już zajęcia dotyczące kultury lub historii żydowskiej - to pozwoli uczniom lepiej zrozumieć kontekst żydowskiej współczesności, wokół której zbudowana jest lekcja. Jeśli Twoja klasa nie miała dotychczas takich zajęć i ma niewielką wiedzę na ten temat, zadбай o odpowiednie wprowadzenie. Możesz skorzystać z linków do stron

podanych w części **Materiały dodatkowe**. Niezależnie od tego czy Twoi uczniowie posiadają już jakąś wiedzę na temat Żydów i polskiej społeczności żydowskiej, skorzystaj z informacji zamieszczonych w części **Wiedza w pigułce** oraz **Słowniczku**, aby grupa rozumiała podstawowe pojęcia, o których jest mowa w filmach wykorzystanych w karcie pracy (np. bar micwa, Jewish Community Center).

Jeśli masz możliwość, spotkaj się uczniami i uczennicami online (np. na platformie edukacyjnej, której używacie lub na ulubionym komunikatorze) i zaproś ich na lekcję dotyczącą tożsamości. Jeżeli prowadzisz zajęcia, używając tylko komunikacji przy pomocy wiadomości e-mail, przejdź od razu do kolejnego punktu. Spotkanie ma być tylko wstępem przed właściwą aktywnością i nie jest konieczne (choć jest wskazane, zwłaszcza jeżeli podejrzewasz, że uczniowie mogą potrzebować wsparcia w rozumieniu niektórych poruszanych tematów).

W przypadku spotkania online zacznij od pytania:

- Czym według Was jest „tożsamość społeczna”?

Zbierz odpowiedzi uczniów i - korzystając z definicji zamieszczonej w **Wiedzy w pigułce** - podsumuj, mówiąc, że na tożsamość społeczną człowieka składają się różne grupy, do których on przynależy.

Zapytaj:

- Czy mamy wpływ na to, do jakich grup należymy?

Zauważ, że nie zawsze tak jest. Możemy wybrać, czy należymy np. do grupy słuchającej jakiejś muzyki albo uprawiającej dany sport, ale nie mamy już wpływu na miejsce, w którym się rodzimy, rodzinę, płeć czy kolor skóry. Powiedz, że podczas lekcji zastanowicie się nad złożonością tożsamości człowieka na przykładzie osób pochodzenia żydowskiego.

2. Zadanie

Metoda: Praca samodzielna

Pomoce: Karta pracy (załącznik nr 1)

Poproś uczniów o wypełnienie karty pracy – będzie to praca indywidualna. Możesz udostępnić uczniom plik albo poprosić o wypełnienie jej w ramach Waszej lekcji online. Zadaniem uczniów będzie obejrzenie trzech krótkich filmów oraz odpowiedzenie na pytania dotyczące tożsamości ich bohaterów.

Film o Jake’u: <https://www.youtube.com/watch?v=oJpwixA44Jk>

Film o Hannie: <https://www.youtube.com/watch?v=iYeEwibU3GQ>

Film o Matanie: https://www.youtube.com/watch?v=_V8jFWtwiHo

3. Podsumowanie

Kiedy uczniowie wypełnią kartę pracy, możesz poprosić o odesłanie odpowiedzi na trzy ostatnie pytania w niej zawarte albo spotkać się z nimi na krótką rozmowę online (np. na Zoomie, Messengerze, Teams lub innym miejscu, którego używacie), żeby podsumować ich refleksje.

Uwaga! Nie proś uczniów o odesłanie całej karty, bo nie każdy może chcieć się podzielić osobistymi informacjami z tabeli.

Podczas podsumowania, oprócz omówienia pytań, na które uczniowie mieli odpowiedzieć samodzielnie, możesz także poruszyć następujące kwestie:

- Czy trudniej wypełniało się część dotyczącą Waszej tożsamości, czy tożsamości innych? Dlaczego?
- Co najbardziej Was zaintrygowało w filmach?
- Z którą z osób najbardziej chcielibyście się spotkać, gdyby była taka możliwość?

Jeżeli nie masz możliwości odbycia takiej rozmowy, możesz im przesłać podsumowanie w wiadomości e-mail, korzystając z komentarza zamieszczonego w części **Wiedza w pigułce** wraz z dodatkowymi informacjami dotyczącymi kultury żydowskiej.

Aktywności dodatkowe

Do tabeli zawartej w karcie pracy możesz dopisać jeszcze jedną rubrykę: „Mój najlepszy przyjaciel” i zachęcić uczniów, żeby porozmawiali z przyjacielem/przyjaciółką o jego/jej tożsamości. Możesz także dobrać uczniów w pary i wstawić rubrykę „Kolega/koleżanka z klasy”.

Wiedza w pigułce

Na tożsamość społeczną człowieka składa się przynależność do różnych grup, które mogą być określone przez narodowość, religię, płeć, rodzinę, role społeczne i pełnione zawód, ale też zainteresowania, sposób odżywiania (grupa wegetarian czy mięsożerców) czy doświadczenia życiowe (grupa osób podróżujących, chorujących na jakąś chorobę) czy umiejętności (grupa osób jeżdżących na rolkach lub graczy komputerowych).

Podczas podsumowania zwróć uwagę na to, że na tożsamość człowieka składają się nie tylko jego narodowość czy miejsce urodzenia, ale też jego emocjonalne związki z danym miejscem czy grupą. Tożsamość społeczna oznacza przynależność do wielu grup, dlatego symbolicznie mówimy o fragmentach tożsamości. Tożsamość możemy podzielić na pierwotną i wtórną. Pierwotna to te aspekty, które są wrodzone (np. kolor skóry) lub nam przypisane, i na których zmianę nie mamy wpływu. Wtórna to te cechy i przynależności, które nabywamy (np. wykształcenie i zawód). Są one w dużym stopniu

zależne od naszych decyzji i mamy na nie wpływ.

Czasem nie mamy świadomości, iż należymy do różnych grup, bo ta przynależność jest dla nas czymś naturalnym (np. kolor skóry, pochodzenie, płeć). Nikt z nas nie jest wyłącznie Romem, Polakiem, kobietą czy uczniem, bo nasza tożsamość jest znacznie bogatsza. Tymczasem często patrzymy na innych przez pryzmat jednej grupy tożsamościowej (np. Polak/Żyd/prawosławny/ciemnoskóry). Warto pamiętać, że tożsamość ludzka jest złożona. Określa ją historia rodzinna, miejsce pochodzenia, ale też nasze życiowe wybory (czyli właśnie tożsamość wtórna). Czasem więcej może nas łączyć z kimś, kto na pierwszy rzut oka bardzo się od nas różni. Być może Jake'owi byłoby bliżej do jego rówieśników (np. uczniów Twojej szkoły) niż do Hanny, mimo że oboje są Żydami? Bardzo prawdopodobne, że Matan - mimo że jest Izraelczykiem - ma więcej wspólnego z mieszkańcem Warszawy niż Polacy mieszkający w innych miastach.

Tu znajdziesz rozbudowaną definicję tożsamości:

<https://rownosc.info/dictionary/tozsamosc-spoeczna-tozsamosc-osobista/>

Słowniczek

Warto zapoznać uczniów z następującymi kwestiami, o których jest mowa w filmach. Możesz to zrobić podczas lekcji online albo dopisać te informacje do przesyłanego im komentarza:

W Polsce istnieje wiele organizacji żydowskich. Jedną z nich jest JCC – Jewish Community Center – żydowskie centrum edukacyjno-kulturalne, mające swoje siedziby w Warszawie i Krakowie. JCC skupia osoby pochodzenia żydowskiego, ale też ludzi zainteresowanych kulturą i historią Żydów. W centrach organizowane są spotkania, warsztaty czy obchodzone są żydowskie święta.

Bar Micwa to uroczystość, podczas której chłopiec żydowski staje się pełnoletni wobec prawa. Oznacza to, że chłopcy tuż po swoich 13 urodzinach stają się odpowiedzialni przed Bogiem za swe czyny. Mogą brać pełny udział w uroczystościach religijnych, odbywających się w synagodze. Podczas uroczystości bar micwy chłopcy wzywani są po raz pierwszy do odczytania fragmentu Tory (pięć pierwszych ksiąg Biblii) oraz wygłoszenia do niej komentarza. Chłopiec otrzymuje wtedy również od rabina Torę i modlitewnik. Dziewczynka osiąga religijną pełnoletność w wieku 12 lat i obchodzi wtedy ceremonię Bat Micwy.

Materiały dodatkowe

Dodatkowo, chcąc poszerzyć wiedzę, możesz skorzystać z materiałów dotyczących historii i kultury Żydów w Polsce na tych stronach:

<https://www.polin.pl/pl/muzeum-polin-w-twoim-domu>

<http://wirtualnyspacer.polin.pl/>

<https://sztetl.org.pl/>

https://www.polin.pl/sites/default/files/podrecznik_1000_lat_historii_zydow_polskich_podroz_przez_wieki_web.pdf

Możesz także zachęcić uczniów do obejrzenia pozostałych filmów z serii „Opowiedz się”:

Mateusz: <https://www.youtube.com/watch?v=o5t-EAnxoeM>

Miriam <https://www.youtube.com/watch?v=a2exwJ00urs>

Borys <https://www.youtube.com/watch?v=aEtmPtKkjK8>

Być może część z was ma poczucie, że najwięcej kontaktu na co dzień macie z osobami podobnymi: z ludźmi, którzy mają takie same zainteresowania, styl życia, narodowość czy kolor skóry. W sytuacji, kiedy tożsamość osób, z którymi przebywamy na co dzień, jest podobna do naszej, nawet się nad nią nie zastanawiamy i traktujemy jak coś oczywistego. Zachęcam Cię, żebyś w tej lekcji zastanowił(a) się nad tym, co kształtuje Twoją tożsamość oraz co kształtuje tożsamość innych osób, należących do innych kultur czy religii. Przyjrzymy się w tym celu trzem postaciom, które przynależą do społeczności żydowskiej.

Posłuży nam do tego poniższa karta pracy. Wykonując zawarte w niej zadania, najpierw zastanowisz się nad tym, jakie kwestie są ważne dla Twojej tożsamości, następnie obejrzyś krótkie filmiki, które przybliżą Ci tożsamość trzech osób pochodzenia żydowskiego, związanych z Polską i odpowiesz na pytania dotyczące tych osób.

1. Zaczynij od przyjrzenia się swojej tożsamości. Wypełnij pierwszą rubrykę tabeli, dotyczącą Ciebie. Nie musisz jej nikomu udostępnić ani przesyłać!

Wskazówka dot. pytania nr. 3 w tabeli: grupy, do których możemy należeć, to m.in. grupy narodowe (Polacy, Żydzi), religijne (katolicy, żydzi, prawosławni), zainteresowań (gracze, sportowcy, muzycy), rodzina (córka, brat), żywieniowe (wegetarianie), związane z wiekiem (nastolatki, dorośli), płcią czy stylem życia (domatorzy, podróżnicy). Pamiętaj, że to tylko przykłady - jeśli przyjdzie Ci do głowy inna grupa, wpisz ją.

2. Następnie korzystając z linków, obejrzyj trzy filmy i odpowiedz na pytania odnośnie trzech kolejnych osób.

Film o Hannie: <https://www.youtube.com/watch?v=iYeEwibU3GQ>

Film o Matanie: https://www.youtube.com/watch?v=_V8jFWtwiHo

Film o Jake'u: <https://www.youtube.com/watch?v=oJpwixA44Jk>

	ja	Hanna	Matan	Jake
1. Skąd pochodzi jego/jej rodzina?				
2. Główne zajęcia w życiu:				
3. Trzy ważne grupy, do których przynależy:				

